

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БҮЛГӨШ
КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

ИДЕЙ-ПОЛИТИКТИГ АЖЫЛЧЕ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯНЫ ИДЕПКЕЙЛИГ КИРИШТИРЕР

Бистин областтың үзүтүр бұдүрүлгө-
лөрдө, колхозтарында, совхозтарында,
МТС-теринде, школарында, медицина
албан черлеринде чүс-чүс ортума бол-
гаш дээди эртемниг башкылар, эмчилер,
агрономдар, зоотехниктер, инженерлер,
техниктер ажилдап турар. Олар боттары-
ның хүдөлгөлиг ажилында аңгыда,
ажылчы чонну коммунистг бэуга кижиги-
лерининг талазы-биле областтың партия
организациясына дузалажып, чон орту-
зунда хей-ниитчи улуг ажылды күөсө-
дип, боттарының эртем-билигин, дүржүлгө-
лөзүн массага мергежилдиг дамчыдып бе-
рип турар.

Чонну кижиги бүрүзүгө онааштыр эст,
сүт болгаш саржаг бұдүрер талазы-биле
эң чоокку чылдарда Американың Кат-
тышкан Штаттарын чедер деп сорулганы
партияның Төп Комитетин салып турар.
Бо улуг сорулганы чедипкиниг шик-
пиралеринге, интеллигенция улуг күш
болуп, чугула ролюн ойнар.

Ажыл-агый болгаш културга тургу-
зукунуну талазы-биле бистин област-
тын мурунда салдыган сорулгаларын
чедипкиниг боттандыры ажилчы
чоннуң културалыг деңгээлинде, политик-
тиг мергелерининг совсаал чок өзүлгө-
лөдөн улуу-биле хамааржыр. Бо хүндүг
болгаш харысалгалыг сорулганы ханы-
зы-биле мереп билип, массаның орту-
зунда политик-кижижилгелер, агитация-
массалыг ажилга улуг көдүрүшкүн-
биле кирип турар интеллигенттер бис-
тин област хей. Илаңгыа Бий-Хем рай-
онунуң Туран хоорайда културга Бажыны-
нда хей кезин интеллигенттерден тур-
густуган агиткультбригада колхозтарын
хову тураларында болгаш мал ажылы-
ның фермаларында ажил-шичлерин
ортузунда агитация-массалыг ажилды
доктаамал организастап, бот-тынныгыр
уран-чүдүлүң концерт, шии көргүзгө-
лөрн чорудуп келген. «Коммунизмниң ту-
ту» солунуң редакциясының (редактору
эш Елькин) болгаш район эмелгезинин
(аргелекчи эш Жданова) коллективтери
часкы тарылга үзүнде механизаторлар-
ның болгаш колхозчуларын ортузунда
културга-массалыг ажилды чорутурун
улуг кичөөгөйин салган. Олар Тарылга
Ленин аттыг колхозка чакы тарылга
үзүнде дозунг, палаттарын бижиш, фо-
томонтажы кылдып белеткел, чечен чо-
гаалды, политиктиг болгаш көдө ажил-
агыйның хей номурын шилип чыгыш
көжүр чорутуу библиотеканы, ол ышкаш
эмелге талазы-биле баштайгы дузалам-
чы көргүзүргө шарыг материалдарын
болгаш эң херекселеринг бичи атчеа-
ны организастааннар. Хову тураланың
чаныкта спорт шөлүгөжин база дерип
тургусканыр. Мынчаган район төвүнүң
болгаш колхозчу суурун интеллиген-
тилер кижилеринг белиг бұдүрүлгө-
лөзүшү ажилына болгаш културалыг дыш-
танылазына дуза болуп бүгү кемчелер-
ни чорутканыр. Ол бүгү кемчелер кол-
хоз тарма култураларының тарылазын
беш ажил хүннеринде доозарына улуг
идиг берген.

Областың партия организациясы ин-
теллигенция-биле идея-политиктиг ажил-
ды күштедирерчеге, оларны ажилчы
чонну ортузунда политик-кижижил-
гелер ажилга кириштиреринче улуг
кичөөгөй салып турар. Чоокта чаа СЭБП
обкомунуң Пленумунга интеллигенция ор-
гунуна политиктиг ажилды экижидер
кемчелер дүйүндө айтырыгы чугаала-
жып, бо талазы-биле боттут кемчелерин
айткан.

СЭБП Кызыл хоорому, Бий-Хем, Эр-
зия районнары сөөгү үдө интеллиген-
тилеринг хурадаларын эртиргилеэн, ылаң-
гыа башкыларын, эмчилерин, көдө
ажыл-агыйның тускай эртемчилерининг
тускай дыштанылга жөзөөлөрүн органи-

1957
ИЮНЬ
7
ПЯТНИЦА
№ 112 (3824)
Өртөө 20 коп.

Тайбынның болгаш күш-ажылдың
байырлалы (1 арын).
ПАРТИЯЖИ АМЫДРАЛ: — А. Донган.
— СЭБП райкомунуң бюрозунга отчет
(2 арын).
Стуурлар чаагайдылгалы (2 арын).
С. Комбуи-оол. — Өөредилге-кижи-
жилгелер ажилды күштедирер (2 арын).
М. Себен. — Дүк кыртыдазының тем-
пизин дүргөдөй (2 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:
Н. Дордуп-оол. — Партия райкому бол-
гаш интеллигенция (2 арын).
Совет аныктарың Тыва область фести-
валы (3 арын).
«Совет Эвилелин Азияда чүс-чүс мил-
лион өнүктүрелг» (4-үзү арын).
Кыдат дагыларның чедипкини
(4 арын).
Францияда чааг кривизин уламчыла-
шкан (4 арын).

Францияда чепселенилгениң дүжү-
рери болгаш тайбың дээш национал
конференцияның доозулганы (4 арын).
Буэнос-Айресте шериг чөдүлгө хура-
лы (4 арын).
Англияда ажил-сокадышкыныг
шимчөөшкениң өзүлгө (4 арын).
Авантюр болгаш күштүглеринг мар-
гылаамы (4 арын).

ТАЙБЫҢНЫҢ БОЛГАШ КҮШ-АЖЫЛДЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

1957 чылдың Бүгү-эвилелдинг көдө ажыл-агый болгаш үлөтүр делгелелерининг ажыттынганы

1957 чылдың Бүгү-эвилелдинг көдө
ажыл-агый болгаш үлөтүр делгелелери
июнь 2-де, воскресеньде байырлаалды
байдалга ажыттыган. Бо өөрүшкүлүг
болуушун шагда-ла чалчыл болу бер-
ген—көдө ажил-агый делгелелер бодунуң
турун келгениниң дөртүк чылынга, үлөт-
пүрүчү—ийги чылынга кирген. Фабри-
каларын, заводтарын, шахталарын,
конструктор бюрозарының, колхозтарын
болгаш совхозтарын, машина-трактор
станцияларын ажил-шичлерининг бол-
гаш көдө ажил-агый эртемниң кижиги-
леринин, инженер-техниктиг улаан-бо-
даларын сөөгү чыл иштинде тургу-
заны бүгү чүдүлгө дээрзин мында
Бүгү-эвилелдинг көрүлгөсүндө делгеп кө-
ргүскөн.

Ордуларда — павильоннарда болгаш
ажыл шөлүчүлөргө чыгынган хей
саныг экспонаттар. Экспонат бүрүзү—
чүдө хайныгып турар болгаш чогаалы-
чы күш-ажылдың кайгамчыктыг түн-
нели эвес; ол болза совет кижилерин
мурнакчы дуржулазын көсүзү-биле
илерип, тайбың күш-ажылдың чаа-
тиилгелеринче, бистин чуртка элбек-
шиди тургузарынче кийгырып турар.

Он-он муң аалчылар БКАД-тың делгем
шөдөринге болгаш алгелеринге эртен-
ле дола берген турган. Чашыкыңа чаа-
ла чүдүлгөсү жогаан үнүштер, чер болганда
хей саныг чечектер. Кол эжикин кай-
гамчык улуг аркасында — бүгү-ле эви-
ледешкен республикаларынч туктары.
Аалчыларын сөткил-сагыж көдүргө-
лөзүшү болгаш өөрүшкүлүг тургузган. Оларынч
аразында — Совет Эвилелин бүгү чер-
леринде келгилеэн экскурсанттарын
баштайгы бөдү. Оларын иштинде
хей—БКАД-тың хей улаадыг кыркы-
чилери. Ол дугайын оларынч херектерин-
де кара-ногаан кожаажыгаштарда чайы-
налчкы медальдары херечилеп турар.
Даштыкыңан дыка хей аалчылар, оя
иштинде Албаниядан, Болгариядан, Поль-
шадан, Румыниядан, Венгриядан, Моол
Арат Республикадан, Герман Демократ-
тыг Республикадан болгаш еске-даа
чурттардан келгилеэн төлөөлөр кыркып
турар. Дипломаттыг корпустун кижиги-
лери, даштыкы журналистер база кел-
гилеэн.

Эртенниң 10 шакта эштер Н. А. Бул-
ганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганов-
вич, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М.
Молотов, М. С. Сабуров, Н. С. Хрущев,
Л. И. Брежнев, Н. М. Шверник, А. Б.
Алистов делгелеге келген. Коммунист
партияның болгаш Совет чазактынг уду-
туртукчалары СССР-ниң Көдө ажил-агый
министри эш В. В. Мацневичте, Бүгү-
эвилелдинг көдө ажил-агый делгелелерин
директору эш Б. Н. Богдановка болгаш
Бүгү-эвилелдинг үлөтүр делгелелерин-
ниң директору эш В. Э. Новиковскийге
үлөтүрп алган, «РСФСР-ниң», «Узбек
ССР-ниң, «Чик үлөтүрүчү», «Станок
тузукчулукунуң» болгаш «Хөөңиян»
павильоннарын көргөн.

«Чик үлөтүр павильонун» көрүп
турган, эш Н. С. Хрущев кылмаал во-
локлодан кылган песту делгеп көргүскөн
делгем сонуурган көргөн. Кылымал песту
натуралдыг дүктен кылган пестерден
бичик-ле мыгалдыг болгаш дыка чик
өртектиг-дир деп кичөөгөйин угалдыр-
ган. Оларын көрүп турган, эш Н. С.
Хрущев автомашиналарын иштиги кы-
лыгында торгу пестер ажилдарын
автомобиль үлөтүрүгө хоругдаары,
оларын кылмаал пестер-биле солутуру
чугула-дыр дээрзин эскерип каан. Бо чар-
ыш пестерин ол ышкаш саатарлар, ча-
дыгар болгаш улус хергелелеринг еске-
даа чүдүлгө кылгырына калбаа-биле
ажылааа чогуту.

...Хүндүсүгүн 12 шак. Муң-муң ки-
жилер колхозтар шөлүгө чылыган. Кол

павильонун гранит даш илдинрининг
кырында—партияның болгаш чазактын
уудуртукчалары, үлөтүрүчү болгаш кө-
дө ажил-агыйның сурагыг кижилери,
улус демократиязының чурттарының кө-
дө ажил-агый ажилдакчыларынч тө-
лөөлери. 1957 чылдың көдө ажил-
агый болгаш үлөтүр делгелелерининг
ажылының эгелерин уткан митингени
БКАД-тың Кол делгелге комитетининг дар-
газы СССР-ниң Көдө ажил-агый минис-
три эш В. В. Мацневич айткан.

БКАД-тың директору Б. Н. Богдановка
баштайгы сөстү берген. Партия болгаш
чазак дээр колхозтарын, совхозтарын
болгаш МТС-терин, көдө ажил-агый-
нын мурнакчыларынч болгаш органи-
зацияларынч дуржулазын, а ол ыш-
каш эртем-шиччилер албан черлерининг
чедипкиниг калбаа-биле пропаган-
далаар чугула сорулганы БКАД-тың му-
рунга салган деп ол чугаалаан. Бо чугу-
ла сорулганы күөстөткөшкөн, БКАД чүдө
совет улуска эвес, харын даштыкыга-
даа улуг сурагыгымга чедип алган. Эр-
ден чылдарда анаа 23 миллион кижиги,
оон иштинде бир миллион ажил органи-
заствыг экскурсанттар, ол ышкаш 50
муң ажил даштыкы аалчылар болгаш ту-
ристтер чорутканнар.

Чоннуң кижиги бүрүзүгө онааштыр
эст, сүт болгаш саржаг бұдүрерининг та-
лазы-биле чоокку чылдар иштинде АКШ-
ка чедер деп СЭБП ТК-ның салган со-
рулганын шиптирелде көдө ажил-
агый ажилдакчыларына делгелге дуза-
лаар деп эш Богданов айткан.

Бүгү-эвилелдинг үлөтүр делгелелерининг
директору эш В. Э. Новиковский боду-
нуң чугаазынга мында деп чугаалаан: ол
дугайын делгелелеринг экспонаттары хе-
речилеп турар бистин индустриалдыг со-
вет күрүнеси амгы үениң калдыг-даа
ларын машиналар тургузуп шыдаар. Со-
циалистг үлөтүрүчү ажилдакчыларын
эртен чылын муң ажил чаа техноло-
гуг чорудугаларын тургускан, а эртем-
делер машиналарын дыка хей чаа кон-
струкцияларын шиптирелде, хей-хей чаа
проблемаларын шиптедип алган. Оон ды-
ка хей 50 муң хире язы-бүрү экспонат-
тары делгеп көргүскөн амгы делгелге
илеретинген. Үлөтүрүчү болгаш туугу
эргелеп башкаларын эде тургусканын-
биле холбоштыр чурттуң экономикаг ра-
йоннарынч үлөтүр бұдүрүлгелерининг
болгаш өртем албан черлерининг мурна-
кчы дуржулазын шипчилер болгаш мөө-
нөз база ажил-агыйның бүгү адырла-
рына ову нөттөдиринге дузалаар чаа,
чугула сорулга делгелгеде онаатынган
деп оратор чугаалаан.

Индире — Тамбов областың Мичурин-
ский районунуң Коминтерна аттыг кол-
хозунуң даргазы агроном Е. И. Андреева.
Бо көдө ажил-агый артели 100 гектар
ажылдадыг көдө ажил-агый черинге
хамаарыштыр 170 центнер эшти алыр
деп хүдөлгө алган. Көдө ажил-агый-
ның сурагыг организациямы бодунуң
артелиниң дугайын, ол хүдөлгөлөр кан-
чаар күөстөткөш турарынч дугайын
чугаалаан.

Москва облазының Красногорский рай-
онунуң «Херел» колхозунуң даргазы, Со-
циалистг Күш-ажылдын Мадыры Т. С.
Прахинге сөс берген. Ол база-ла артель
ажыл-агыйның өзүлгөсүн дугайын
болгаш колхозчуларынч чүдүлгө күш-
ажылдың дугайын чугаалаан. Чоннуң
кижиги бүрүзүгө онааштыр эст, сүт бол-
гаш саржаг бұдүрерининг талазы-биле
чоокку чылдар иштинде АКШ-ка чедер
деп Коммунистг партияның иди үндүр-

ген сорулганын бүгү чуртта хүдөп кө-
рүп турар деп эш Прахин медеткел.
Улуг Октябрьның дөртөн чыл оюнга а-
дар кылдыр чаржып турар бистинг кол-
хозтун колхозчулары 100 гектар ажил-
дадыг көдө ажил-агый черинге хама-
арыштыр 890 центнер сүтүг болгаш 72
центнер эшти бо чылын алган турар
дөш демисежил турар. Бодунуң чуга-
зын ол мындыг сөстөр-биле дооскан:

— Бүгү-эвилелдинг көдө ажил-агый
делгелеге болза, көдө ажил-агый бұдү-
ргөсүнүнг продуктуларынч элбекши-
лин чуртка тургузарынч талазы-биле
оларын мурунда турар сорулгаларын
хуусаа бетинде күөсөдиринче көдө
ажыл-агыйның бүгү ажилдакчыларын
мобилизастарынч чаа күчүлүг чүдү-
лөзү! Ажилдакчылар болгаш тараа-
чыларынч бузулбас эвилел делгелелерин!
Бистинг бүгү тикелгелерининг сорул-
кыракчы болгаш организациямы —
бистинг Коммунистг партиямы делгел-
елерин!

Сурагыг украин колхозчу, Сумми об-
лазының Лебединский районунуң Ленин
аттыг колхозунуң саанчылы, Социалистг
Күш-ажылдын Мадыры М. Я. Сав-
ченкога сөс берген.

— Бо хүн болза, бистинг Төрөн чур-
тувустун көдө ажил-агыйның ажил-
шичлеринге кайгамчыктыг чагай хүн-
дүр — деп, ол чугаалаан. Бүгү-эвилел-
динг көдө ажил-агый делгелелерининг
— улустуң бо университетининг эжи-
тери дөрт катан ажиттынып турар-дыр. Де-
лелелерин павильоннарында социалистг
көдө ажил-агыйның 40 чыл иштинде
чедипкиниг көргүстөгөн. Олар өзү-
лүг-ла кайгамчык улуг чагай. Колхозчу
тургузгунуң улуг тикелгелерин боду-
нуң артелиниң кичөөгө сурагыг кол-
хозчу көргүскөн. Бистинг көдөсөс чар-
тынган, мында кижилер — колхозчу бұ-
дүргөсүн кайгамчыктыг чогаалдыкы
тургузукчулары ескен деп ол чугаалаан.

Совет Эвилелинниң Коммунистг пар-
тиясының Төп Комитетининг Бирги секре-
тары эш Н. С. Хрущевтуң чугаазын
митингениң кыркычилери ижи-биле уг-
лааннар. Оон чугаазын улуг кичөөгөй-
биле дыннаан болгаш адыш часкашкы-
нары-биле каш удаа үзө кирип турган.

Митинг төнгөн. Фонтаннарның мөңгү-
мөңгө атыгымышкылары бөдир чаш-
тагылап турган. Аалчылар үлөтүр бол-
гаш көдө ажил-агый павильоннарынче,
мал ажилының фермаларынче, экспонат-
тар тарылааларга чорупканыр.

Эртен эрте эгелен болгаш чартык хүн
иштинде тургучулаан чашкыны моска-
чыларын коруттаан. Минута санында
көрүчүлгөсүн улам-на чаа-чаа бөлүктө-
ри келгилеп тургулаан. Буауттар тарай
бергилеэн, ногаан садтарын болгаш хову-
ларын, ордуларын — павильоннарын хе-
редендирген чырык хүн энтунастарын
өөртүпкөн. Демделел дептеринге чүвө
бижөөн, СССР-ниң улустуң артизи Тама-
ра Ханум кижилеринг байырлаалдыг хө-
нү эки илереткен: «Бөгүн өөрүшкүлүг
болушкунуң хүнүнде бистин бүгү улу-
зусу-биле кады бистин кайгамчыктыг
республикаларымыстың чедипкинигери-
ге чортуларын аас-кежиктиг бөдүм».

Ол чедипкинигери бодунуң социали-
стг Ада-чуртту дөш кижиги бүрүзүгө
өөрүшкүлгөдиг хайныктыгып турар. Бо
чылын — БКАД 400 муң хире кыркы-
чилеринг. Оларын иштинде дээрелери-
ниң ажилын павильоннарынч хей са-
ныг делгелелеринде көрүп болур. Делге-
геге кирип эргени чүдө тус-тус ажил-
агыйлар болгаш мурнакчылар эвес, ха-

мын бұдүн-бұдүн крайлар болгаш обла-
стар, чеди эвилелешкен республикалар
чугаан алганнар. Оларынч аразында
СССР-ниң чаа амьдыралчы чери — Ка-
захстан. Казах ССР-ининг павильонунун
төүдө хүрөк-кымыл хилинде Казахстан
ны Ленин ордени-биле шаңнаар дуга-
йында СССР-ниң Дээш Советининг Прези-
диунуң Чарымынч сөтү алдын-биле
бижөөн. А. оң алаанда кылмыластың а-
дын ховузу. Төөгүгө болуп көрбөөн ажил
херек. Чалгыс беш чыл иштинде респу-
бликага тараа бұдүрүлгөсү беш катан
ескен! Иччалажок, Казахстанның көдө
ажыл-агый чүдө тараа-биле эвес, ха-
рын ол ышкан хөөк-биле, дүр-биле, төр-
гү-биле, чиктир-биле база болжак. Па-
рүкчулар павильондан унуп тура, Казах-
станынч чонунга чаа-чаа улуг чедипки-
нигери күзөп туралар.

Республика бүрүзү бодунуң байла-
тарын, бодунуң чедипкинигери нагаан
кайгап турар.

— Украинаның колхозтарынч бол-
гаш совхозтарынч чедипкинигери-биле
чүрөк өөрүр-дүр — деп Москва шко-
ламың башкыны бижөөн.

Совет кижилеринг эп-сөткүл каттыш-
тырылганын Кашир АССР-ининг Октябрь
хоорайының нефтичлерининг төлөөлери
Азербайджан ССР-ниң павильонунга тө-
дартып илереткен.

— Ажыл-агый республиканың чедипки-
нигери-биле өөрүп магаданыс — деп
олар бижөөн. Баскунуң дыка хей нефти-
чилери нефть үлөтүрүчү хөгжүдөргө
дузалап келген болгаш дузалаа-даа ту-
рар. Иччанган ол ажил-агый дузалам-
чы кайгамчыктыг түнелерин берип ту-
рар. Чуртта нефть тыгымзы хүн бүрдө
өзүп турар. Улус ажил-агыйның бүгү
адырларын хөгжүдөргө улам улуг че-
дипкинигери болурун азербайджанчы-
ларга күзөп-дүр бис.

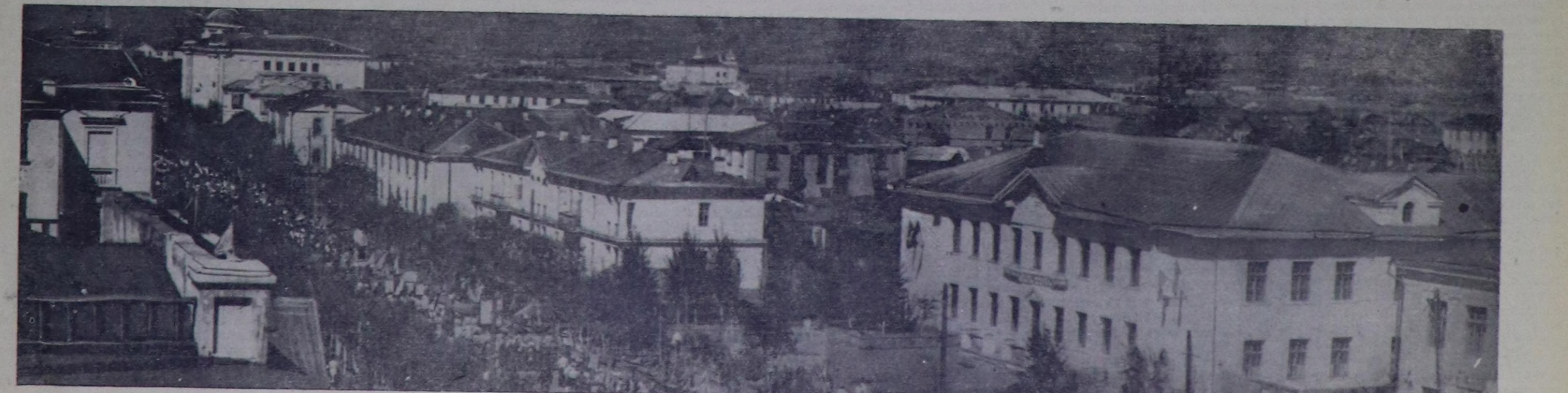
Социалистг күрүтүнгөн, оон ажил-
агыйның үндөсүн индустриалдыг кү-
чүзү көргүскөн үлөтүр делгелелерининг
павильоннарында көрүчүлөр хей. Дел-
гелге эң улуг 204 муң киловатт күчү-
лүг Братск ГЭС-тиң турбиналарының
үлөтүр дүрүзү бөдүр. Мында чаа маши-
наларын, станоктарын, приборларын
баштайгы чүс-чүстөрүн делгеп көргүс-
көн. Оларынч аразында — модерниза-
таан тракторлар, автомат шүштүрүл-
галыг шүштүмээр, кайгамчык чараш
престер болгаш оон-даа еске хей чүд-
дөр.

Аар индустриядан аңгыда дыка улуг
чедипкинигери чедип алган чиге үлөт-
пүрү калбаа-биле көргүскөн. Чаа пест-
терин, идиктерин, хеп аймаанын, я-
зы-бүрү хергелге чүдүлгөсүн хевир-
дүрүзү көрүчүлгөсүн согулгалын хай-
ныктырып турар. Атомнуг энергияны
тайбың сорулгаларга, совет эртемниг
чедипкинигери ажилдаарын көрү-
зөргөчө онаа черин делгелгеде тускайлап
үндүргөн. Совет өргө-чагырганың 40 чы-
лының иштинде социалистг үлөтүрүчү
чедипкинигери тускай делгелелерде иле-
ретинген, партияның XX съездининг
Директиваалары-биле дүштүр үлөтүрүчү
хөгжүдөргө перспективалары көргүс-
түнгөн.

1957 чылдың көдө ажил-агый бол-
гаш үлөтүр делгелелерининг ажиттыг-
ны совет кижилерин тайбың күш-ажы-
лының тода чараш байырламы кылдыр
хуула берген.

1957 чылдың Бүгү-эвилелдинг көдө
ажыл-агый болгаш үлөтүр делгелелер-
инге СССР-ге келген даштыкы төлөөлөр-
ниң алдары болурун хүдөп алымын-
кыны СССР-ниң Көдө ажил-агый ми-
нистерствозу делгелелеринг девиско-
ринге тургускан.

Хүдөп алымынч чылыг болгаш чү-
ректин ханымыдан болуп эртен.

Бирги область фестивалының хүнүнде Ленин кудумчузунда.

М. СЕВЕН,
«ШЫНЫН» КОРРЕСПОНДЕНТИЗИ.

„Совет Эвилели Азияда чүс-чүс миллион өңүктөрлүг“

ПЕКИН. (СЭТА). Июньдун 1-де Кытайдын бүтүл-дө түп солунуна „Совет Эвилели Азияда чүс-чүс миллион өңүктөрлүг“ деп угуу-угуу аттар-биле, СССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. Е. Ворошиловтун Азиянын чурттары—Кытайга, Индонезияга, Вьетнамга болгаш Моолга чоруп чораша эеп чыгып келгенин холбаштыр Москвада спорт ордунга болган азылгы чоннарын митингинин дугайында дыңадылганын парлап үндүргүзөт. Эп К. Е. Ворошиловтун чугаазынын кнтинде экономиктиг болгаш хей-нигит амыдыралынын бүтүл-дө адырларында де-

мократтыг болгаш социалисттик үндөни чаартылгалары Кытай Улус Республикада боттандырган, культура, эртем, чырыдышынын болгаш кадык камгалаты чедишкенин-биле хөгжүп турар деп чугаалаан черлерин солуннар парлап үндүргүзөт.

Боттарынын чурттарынын экономиказын болгаш культуразын хөгжүдөр талазы-биле Индонезиянын, Вьетнамдын болгаш Моолдун улустарынын чедишкенин-биле дугайында эп К. Е. Ворошиловтун чугаалаан чүдөдөрүн база солуннар парлагылап турар.

Кыдат дагжыларнын чедишкени

ПЕКИН. (СЭТА). Бирги беш чыл планын КНР-га чугаалады 1957 чылда хөмүр тывыжын 52 миллион 600 муң тонна санга тодаргайлаан. Индыг болза, кыдат шахтарларын патриотчу күш-ажылынын түнелинде ол сан ам кыска ажырттыган. КНР-нун хөмүр даш үлөттүрүнүн министрствозунун төлөөлөчлери СЭТА-нын корреспондентизибиле беседага министрствого чагырткан хөмүр даш шахтарларын коллективтери бо чылын чуртка 90 миллион тонна хөмүрнү бээр сорулганы бодунун мурнуна салган деп дыңнаткан. Чер-чер чагырмада шахталарда хөмүр даш тывыжын кириштиргере бо чылын чуртка

117 миллион тонна хөмүр дашты казып тывыры төлөөлөтүнгөн.

ПЕКИН. (СЭТА). Синхуа агентиленин дыңадып турары болза, Цзяньсун жуануну Хуайхэ хеминин алдыр Синьян хеминин бедиринде тургустунган чаш пшюэ май 30-де ажыгалады кирген. Шлюэ болза Хуайхэ хемни чагырып алып талазы-биле кол гидротехниктиг тулгуларын бирөөн болур. Элден сонгу талазында туттунган Шюан шлюэ-биле база тулдуг талазы-биле чүгдө төлөөлөтүнгөн база бир шлюэ-биле кады Синьян шлюэ үрлөшкенинде камгалаар болгаш Хуайхэ хеминин бассейнинде 1 миллион га кире тарая тарыыр черлерин сугтарган турар.

Францияда чазак кризиси уламчылавышаан

ПАРИЖ. (СЭТА). Францияда чазак кризиси он үш хонук уламчылап турар. Католиктик партиянын ууртукчуз, министрлер чөвүлелинин даргазы албан-дуулаалга кандидат Поллимлен сөөлүг хүнеринин дүргүзүндө, ону долгандыр чазакты тургузуу болур программаны азылап кылып дөш, политиктиг ажылдакчылар-биле чугаалажышынын кылып турган. Поллимленин бүгү күженишкени келер чазакка социалистерин киригир хандырарынче улаанган. Оң чогалып кириген программаны болза эрги политиканын аргазы-биле ччаа Алжирин тургузарын көрүп турар. Католиктик партиянын Биаррицке болган съездинде Алжирде дайын чорудулгаларын кошпаатпазынче болгаш оңче немерде 100 муң солдаттарын чорударынче кыйгытырлар дыңналып үнүп турган. Поллимлен ону ынай саратом болгаш «нигит рынок» дугайында керөөлөрүн

доп-доруан бадылаарын база савалдап турар.

Поллимленин кириген саналында социалисттик партия бодунун харызын оң национал чөвүлелин шийтиренин соонда июньнун 3-те бээр ужурулуг. Чазак тургузар дугайында Поллимленин ордалажышынын каныг түнелдиг болтуру эчизи барып социалисттик партиянын тургундан хамаарып. Национал чөвүлелин хуралына чүве чугаалааш, социалистерин ууртукчуз Гн Молле социалистерин чазакка киреринге «принципалдыг чылдааган-биле» уурлаамазын кыйгытып турган.

Чазак тургузар дугайында Поллимленин чугаалажышынын-биле холбаштыр «Социалдыг республиканчылар» генерал Де Голльду эрге-чагыргажы кыйгыр дугайында кампанияны уламчылавышаан турар.

Францияда чепсегленишкенин дүжүрери болгаш тайбын дээш национал доозулганы

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын тайбын-ныц национал чөвүлелин чылдырган тайбын дөш болгаш чепсегленишкенин дүжүрери дөш национал конференцияны азылап Парижге дооскан. Оң азылында чеди чүс беш төлөөлөр киришкен. Алжир айттырын, чепсегленишкенин дүжүренин болгаш атомнуг шенеделерин сокардынын айттырын, Германиянын болгаш Европага айымы чок чорутуң айттырын төлөөлөр чугаалажы көргөн. Бирги айттырын талазы-биле кескү француз чогаалчы Жан Поль Сартр, француз эвилелин хуралын кижигуу Леон Фейкс, шажынчы Филипп болгаш еске-дер-даа чүве чугаалааннар. Национал-хосталгалыг шимчөөшкенин төлөөлөчлери-биле чугаалажышынын кылып тургаш, Алжирде дайын чорудулгаларын доп-доруан сокардынын эрөөкч чугаалажы чүве чугаалаан бүгү кижилер демдегеп турганнар. Жан Поль Сартр күш дөжөренин политиканын талаалыкчыларын меге-нүгүдүг политиканын сойгалап илереткен болгаш демократтыг база дөшмөлдөтүг солуннарга ууру чорутуп турар шаажылаалдыг хемчеглери буруу шапкан.

Чепсегленишкенин дүжүренин айттырын талазы-биле база калбак-сакал беринишкени болган. Ажылчы чокмарын ооразына аар чүктөшкү болуп турар өндөре чепсегленишкени болза

улустарын аразына сезигелдиг болгаш бүүрүл чок чорутуу төртүндүгүр турар болур, бо айттыр талазы-биле хүлөп алдыган резолюцияда чугаалап турар.

Кады күженишкенин аргазы-биле адролут шенеделерин сокардынын өндөре чепсегленишкенин ууртуктарын улаулар чеди ап болур дээрин резолюцияда демдегеп турар. Конференция доозулганын соонда массалыг митинг болган, орта француз улуска кыйгытыр хүлөп алган. Ол кыйгытырга ылаңгы чугаалап турары: «Алжирде дайын сокарды дугайында бодунун шийтиренин асуптаан турар шийтиренин-биле хей-нигитинин саналына бадытаар ужурулуг. Ам тургусту нар чазак катал төртүндүгүр турар герман милитаризмин мурнуна Францияны кошпадып турар политиканы сокардынын дөш база чепсегленишкенин дүжүренин болгаш коллективтиг айымы чок чорутуу организастарында ол чазак илгерин дөш хей-нигитинин ол сангалык чазакка негелдени кылып ужурулуг.»

Атомнуг шенеделерин сокарды дугайында улустар аразынын керээлери чарыры болгаш Европага тайбын арга-биле таарыштырылганы боттандырып дөш чок француз чазак хемчеглери алдырын митингинин киржакчылары негеп турарлар.

Буэнос-Айресте шериг чөвүлел хуралы

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Аргентинанын, Бразилиянын, Уругвайнын болгаш Парагвайнын шериг төлөөлөчлериин «Мурнуу Атлантиканын камгалаты» деп адаар чүдүлүг организастарынын айттырын талазы-биле майын 15-те, өгө-дөш чөвүлел хуралы доозулган.

Парагвайнын демдегеп турарынан алдыра, камгалаттын америк чурттар аразында чөвүлелин «сүмезин» кол үндөж кылып анда чугаалажы көргөн. Чөвүлелин даргазы америк генерал Шеперд ол чөвүлел хуралдын хөвүнү тууш турган.

Чугаалажышынын кирижкелериин бадытап турарынан алдыра, мурнуу-атлантика зоназынын чурттарынын шериг талазы-биле хемчеглери «дүштүр-шериг» айттырын чөвүлел хуралга чугаалашкан. Ыччала-даа, тус черин пар-

лазынын демдегеп турарынан алдыра, чөвүлел хуралдын кирижкелериин демдегелерин азуаар, олар каныг-бир «тускай березия» чарырын бодавайы турар болгаш «ол чурттарын бөдөттөринде өөрдүгөн, хемчөөлөрдөн азылгы өмин эртер хей чепсеглешкенин кыгырылган» олар дадалгааларлар. Демдегеп турарынан алдыра, Латин Американын чурттарынын шериг бөдөттөдөринде болган өндөре чепсегленишкенин ууртуктары турар хей-нигитинин калбак-сакалын холбаштыр ындыг декларацияны кылып ужурга олар таварышканнар.

Чөвүлел хуралга хүлөп алдыган шийтирлери чарлаваан. Ол шийтирлери камгалаттын америк хурдөлөр аразында чөвүлелин шийтирлери турар деп чүгдө дыңнаткан.

Синхуа агентилени дамытаан. Оң-биле кады Мурнуу Вьетнамда америк офицерлерин саны ийи муң ажыг кижы кылдыр көвүдөн.

Англияда ажил сокардышынын шимчөөшкенин өзүлдөзи

ЛОНДОН. (СЭТА). Англия күш-ажыг министрствозун «Министрин оф лейбор газет» органына парламенттин тускай медөэ азуаар алдыра, 1956 чыл Англияда ажылчын шимчөөшкенин улам ынай көдүрүшкүнүнү чылы болган. Сөөлү 20 чыл иштинде ажыл сокардышынын аразынын эң хей саны бо чылын чорутууган. 1956 чылда Англияга 2654 ажыл сокардышынын болган, оларга 508 муң кижы киришкен, оң түнелинде 2 миллион 83 муң ажыл хүнери өскүндүгөн. Бүгү ажыл сокардышынын аразынын 86,3 хузуу ажыл-төлөкчир болгаш күш-ажылдыг негелдери дөш чөдүлдөлөргүн ужурундан тывыткан.

Бо чылын ажыл сокардышынын демдегеп дугайында тускай медөдөр амыдымында парламенттен болза-даа, 1957 чылдын баштайгы айлары ажылчын шимчөөшкенин улам ынай калбак-ырышкынын дугайын херечилеп турар. Судно тулгузуларынын болгаш машина тулгузуларынын март айда болган чүгдө чангыс ажыл сокардышынын бүтүн чартык миллион кире ажы киришкен.

Алжирде дайын байдалы

ПАРИЖ. (СЭТА). Парижтин парламентинин дыңадылганын азуаар алдыра Француз шериглер биле база алжирин национал-хосталгалыг армиянын отрядтарынын аразында казыг-дохкун чепсегит үскүлөжикшиинер алжирде үргүчүлөп турар. Сөөлү ийи хонук иштинде тулгушкунарга чүс алжириндер өлүрткөй. Француз шериглерин когараларынын дугайын дыңнатпайн турар. Эң күчүлүг тулгушкунар Тебесса хоорайдан ырак эвес черге база тунис кызыгтарынын чоогунга болгулаан.

Тайваньда байдал

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Тайбейден көөп турар дыңадылгалар болза хоорайда күженишкенин чорук үргүчүлөп турарын херечилеп турар.

Хоорай мурнукузу хевээр херек кырында буюуэлдиг байдала турарын Юнайтед Пресс агентиленин корреспондентизин дамытаан турар. Эрткен негелде антиамериканыч чугаалар-биле холбаштыр Тайбейге кириген шериглер хевээр артып турар. «Баштайгы медөэ азуаар Тайбейге киригенин биле» чаш шериг кезектери хоорайнын чок кавызында мөөнөттинген. Америк элчин черинин болгаш АНШ-тын информация албанынын бажынаарынын чанында чепсегит отрядтар таарыштыр тургустунгулаан.

«Тургустунган күженишкенин чоруктуу эвөөлөдүр» дөш америк эрге-чагыргалар бодунун элчин черинин кезини болгаш Окинава ортулгага еске-даа азылдакчыларын ескөсө сайгарып көжү-өрениге белеткенип турарын дыңадып турар.

Ортулуктун америк өжөлелинге чоннуу килеңдешкенин илередип турар материалдарын кадык тайбей солуннар парлап үндүргөн үргүчүлөп турар. «Чылында» солунга парламенттин чугааларынын бирөөнине чугаалап турары болза, «Лю Цзе-жяньн өлүргөни бис кажан-даа болор чорутуу бис». «Американыч Ляунг херөө доозулган деп чугаалап турар. А бис болза, ол херек чүгдө өгө-дөш деп санап турар бис» — деп еске чагаала база чугаалап турар.

5 муң америк доллар хемчөөлүг акша дуулаамчыны көргүзгөн сүмөзөн чанкайышчы даштыкы херектер министри Джоржтенин саналынан өлүрткөн Лю Цзе-жяньн кадык отбалаанын дыңадылгаларда айттып турар.

ПАКИСТАНДА АМЕРИКАНАРНЫН КАРА-ТУРАЗЫНДА ААНЫЛАШКЫННАРЫ

КАРАЧИ. (СЭТА). «Пакистан таймс» солун майын 31-де ийи американычын хулиганчы үлгөдигинин дугайын дыңаткан, оларын бирөөн офицер болган. Хазал Абдал деп демир орук станциясында ырак эвес черде доора кешкен орутуу азылдарын мида турар таныкыдан американыч негөөнөр. Кижилер дамыткан поезд чоомгулап кел чыдарын холбаштыр таныкыны кижы ол негелдени күбөсидиринден отбалаарга, американыч болза, Пакистанын дугайында дорамчылдыг сөстөрүн чугаалавышаан, ол таныкыды эттеп-өтөп, орутку боттарынын туразы-биле алыдышканнар. Станциянын начальниги кес чыгаш поездини доктадыр ужурга таварышкан. Ол чорук поездини 30 минута иштинде оалдар ужурга таварыштырган.

Пакистанда туруп турар американычын кара-туразында аажыладарынын дугайында фактыларын парламентке моон чурунда-даа ула-дыра бижип турган. Американычын хулиганчы үлгөдиглериин дугайын чоокта чаш Национал хуралга база чугаалажып турган.

Америк өжөлөчлериин кара-туразында үлгөдиглериин удуу демисекин түгөн Тайваньнун чуртдакчыларында ылаңышын пакистан парламентин илередип турары солун.

СОВЕТ АНЫЯКТАРНЫН ТЫВА ОБЛАСТЬ ФЕСТИВАЛЫ

Аваангыр болгаш күштүглерин маргылдаазы

Фестивальдын тугу дөжөжө кирип үнөөн, чалын назынын байырамы ам-даа арай ажыттынмаан, а спорт маргылдаалары шагда-ла өгөлөөн турган.

Оолдарын болгаш урууларын 4X100 метрге эстафетаны май 31-де болган. Бүгү районнарнын спортсменнери областын чайгы спартакиадазынга бир-ле дугаар шуту чыгып келген. Спортсменнери аразында чидиг демисел үнгөн болгаш оң-биле спорт маргылдаалары өгөлөөн.

Фестивальдын одун кысыр болгаш тук көдүрер эргени алып болгаш эстафета киржикчилерин аразында демиселди улам күштөлдүргөн. Бир-ле дугаарында Чаа-Хөл, Эрон болгаш Чөөн-Хемчик районнарнын уруулары маңаан. Ол маңааларын келген шагы шутуузуна бир минутадан ажып турган.

Танды районун спортсменнери эстафетата маңааны демги райондардан ыракта еске болган. Оларын элчирин эртип, доктаар черге көөп турда маны улам-на дүргөдөп турган. Оларын шагы бир минутага бичин-ле четпөөн. Ыччала-даа оларын көргүзү еске районнардан ыракта эки.

Фестивальдын тугу дөжөжө кирип үнөөн, чалын назынын байырамы ам-даа арай ажыттынмаан, а спорт маргылдаалары шагда-ла өгөлөөн турган. Оолдарын болгаш урууларын 4X100 метрге эстафетаны май 31-де болган. Бүгү районнарнын спортсменнери областын чайгы спартакиадазынга бир-ле дугаар шуту чыгып келген. Спортсменнери аразында чидиг демисел үнгөн болгаш оң-биле спорт маргылдаалары өгөлөөн.

Фестивальдын одун кысыр болгаш тук көдүрер эргени алып болгаш эстафета киржикчилерин аразында демиселди улам күштөлдүргөн. Бир-ле дугаарында Чаа-Хөл, Эрон болгаш Чөөн-Хемчик районнарнын уруулары маңаан. Ол маңааларын келген шагы шутуузуна бир минутадан ажып турган.

Танды районун спортсменнери эстафетата маңааны демги райондардан ыракта еске болган. Оларын элчирин эртип, доктаар черге көөп турда маны улам-на дүргөдөп турган. Оларын шагы бир минутага бичин-ле четпөөн. Ыччала-даа оларын көргүзү еске районнардан ыракта эки.

Уруулар маңаарында белеткенип турган. Олар 800 метрин эрттерлер. Бир дугаарында Кузьмина (Кызыл) 2 минута 46,5 секундада маңаан көөргө көрүчү-

32 см черге диск шыдааан болгаш өнөр чыгы область рекордунга 1 м 28 сантиметрин негеп каан. Ядро олтаарына уруулардан Медвелева (10 м 20 см), оолдардан Би-Хем районун төлөөлөчлери Бореш (10 м 39 см) олар бирги черин алганнар.

Маргылдаанын баштайгы хүнүнде спорт кылажы болган. Бо спорттун эң-берге хевиринин бирөөн болур. Спорт кылажы-биле 10 километрин Назын (Чөөн-Хемчик) 58 минута 27 секундта эрттөп, бирги черин алган. Ийи дугаарында болгаш эң сөөлүнде келген Босых (Каа-Хем) ийиги черин алган. Оң үзүн бир шак ажып турар. Доктаар черге чүгдө ийи кижы келген. Эске районнарнын төлөөлери спорт кылажынын техниканын билбес болгашы-биле маргылдадан хостаткан.

Чик атлетика маргылдааларында ийитиз-биле бирги черин 13121 саныг Кызыл, ийиги черин 9992 саныг, Танды району болгаш 9690 саныг Улуг-Хем район үшкү черин алган. Чик атлетика

Чуруктарда: 10 километр спортту кылашка тилекчи В. Назинге моол төлөөлөргүн кижигуу Тамара Байжан-айынн наймалдын белээ кылдыр херек демдөөн кадап берип турары болгаш бедиян халымынга тилекчилерин бирөөн Михаил Монгуш (Чөөн Хемчик район).

Маргылдаа үргүчүлөшкөн. Кызылдын спортсменнери этаптарын кончуг дүргөн эрткенер. Дусенко бирги болгаш ийиги этапта кымыла-даа четпөөн, а ескедери оң чедишкенин быжылаан. Мычанган команда 58 секундта көөп, эң эки шавты көргүскөн. Эске районнарнын командалары оон эки түнелдиг көргүзүп шыдааан. Танды биле Улуг-Хем районун спортсменнери эстафетата эки маңааннар.

Кызыл хоорайнын, Танды болгаш Улуг-Хем районнарнын командалары шугуң үнгөн болгаш эстафетанын финалыга кирер аргалыг болганнар. Оолдарын эстафетата көргүскөн шагы районнар аайы-биле урууларын маңаан шагы-биле кончуг дөжө болгашы солун. Оолдар командаларынын финалга база Кызыл хоорайнын, Танды болгаш Улуг-Хем районнарнын спортсменнери кирген. Шугуң үнгөн үш командаларын Кызылдын спортсменнери эки үени көргүскөн (48,5 секундта). Бо тилектени Лебедев, Воронков, Хвойцев болгаш Грудинин олар чедишкен.

Июн 1-ин эртенинде болган финалга Кызылдын төлөөлөчлери (оолдарын-даа, урууларын-даа командалары) тилеп үнгөн болгаш тушту көдүрүп, фестивалдын одун кымысканнар. Тук дөжөжө шаштыгып үнгөн болгаш чик атлетиканын маргылдаалары өгөлөөн.

Бир-ле дугаарында чүс метрге маңаары-биле уруулар үнүп келген. Ол дистанцияга Ира Бондарева (Кызыл) тилкөөн. Оң маңаан шагы 13,8 секундта. Ийиги черин кызылчы Дусенко (14 сөк), үшкү черин 14,4 секундада маңаан Уразова (Танды) олар алган.

Оолдарын чүс метрге Грудинин (Кызыл) 11,4 секундада келген болгаш бирги черин көлөөн. Ийи дугаарында Абросимов (Танды) 11,6 секундада келген, а

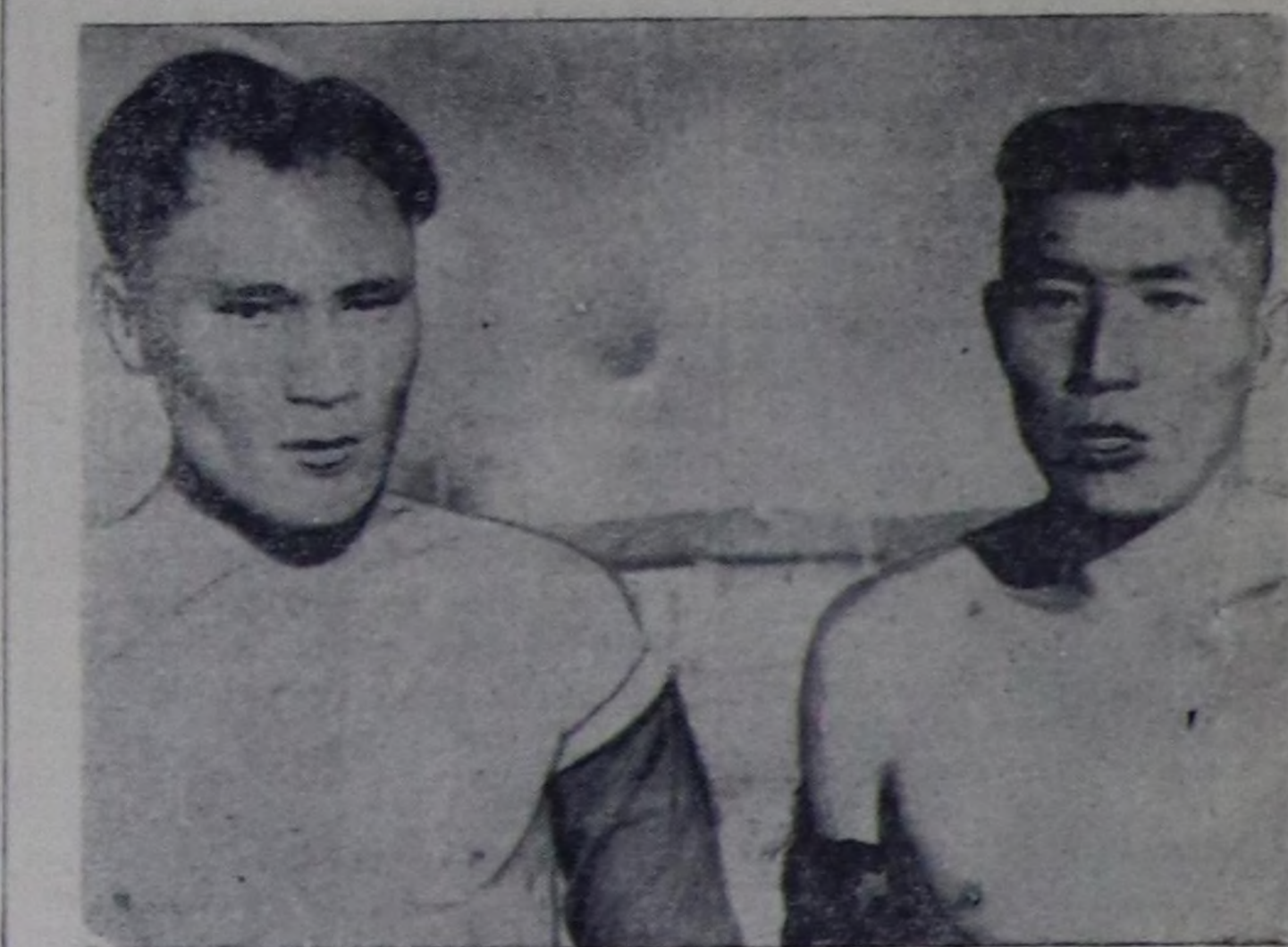
Чурукта: (солгай талазындан оң талазынче) үжүрлөшкөн меге Сүүр-оол (Кызыл) шугуң меге Семис-оол (Сут-Хөл).

ка талазы-биле шилчип чорутуу кубокту Кызыл хоорайнын төлөөлөчлери чаалап алган.

Область фестивалын программасында национал хуреш база кирген. Областын бүгү районнарында шийтинген 64 мегер хурешкен.

Мегелерин беш шак иштинде тутчу келгенин түнелдинде Сут-Хөл районун коочу мегеи Семис-оол шугуң болгаш Кызылда совпаршкочанын дыңаачыны Сүүр-оол үжүрлөшкөн Комбу (Чөөн-Хемчик), Чаш-уруг (Барымын-Хемчик) олар дөрткө артканнар.

Тилкөөн командалар болгаш шугуң мегелер диплом-биле болгаш өртөктүг барааннар-биле шаңктанган.

Чурукта: (солгай талазындан оң талазынче) үжүрлөшкөн меге Сүүр-оол (Кызыл) шугуң меге Семис-оол (Сут-Хөл).

Парктын призи дээш

Кызылдын Гастелло аттыг культура болгаш дыштаныга парктын призи дөш хол бөмбүүнүн болгаш баг кагарынын талазы-биле маргылдаалар бо чылдын июнь 1-де өгөлөөн. Маргылдаа Кызыл хоорайнын өрөдиге болгаш албан организация чөрлеринде командалар кирижип турар.

Кызылдын бүгү школарында өрөдиге чылы чедишкенин доозулган. Школа буруу урууларын чайгы дыштанылганын организастыг эртеринче кол кичөөнөй салып турар.

Хоорай кыдында лагерге өгө класс-тарын өрөниччилери чоокку хүнерде дыштанып өгөлөөн. А өрү класстарын

Бо ийи чүд хевирин маргылдаанын областын совпаршкочанын командалары бирги черде чоруп турар. Ылаңгы оолдарын № 1 хол бөмбүүнүн (капитаны Дырты-Бара) команданы эң шымырак дөш командаларын удуу алган. Ам чүгдө үш команда-биле ойнаары арткан.

Кызыл-Сарыг-Сеп-Ильинка-Балгазын-Чагытай-Кызыл таварты баштайгы бөлүк эш Зиновьеванын ууртуугазы-биле июнь 6-да чорупкан.

Редатор К. С. ШОГУ.

КУЛЬТУРАНЫН БОЛГАШ ДЫШТАНЫЛГАНЫН ГАСТЕЛО АТТЫГ НОГААН ТЕАТРЫНГА

ИЮНЬ 8-ТЕ
Н. ПОГОДИН.
„КРЕМЛЬДИН КУРАНТЫЛАРЫ“
В. И. Ленинн ролонда—Артист Л. И. ЮХИН.
ИЮНЬ 9-ТА
КВИТКА—ОСНОВЬЯНЕНКО.
„ХҮН ДААМАЛЫ ШЕЛЬМЕНКО“
(Баштайгы үндүргүзгөн)

Билет өртө 3 рубльден 4 рубль чейин.
Шилерин өгөлөөн кешөөкенин 9 шак.
Касса паркеа хүн-буруу кешөөкенин алды шактан өгөлөп азылап турар.
Шинге кирер билеттиг паркеа халас кирер.